

GLEDALIŠKI LIST

SEZONA
1923'24

ŠTEVILKA 5

IZDAJA UPRAVA
NARODNEGA
GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI

KOSTA VUKAŠINOVIĆ

LJUBLJANA, Dunajska cesta šte. 1/a
Palača Ljubljanske kreditne banke

Trgovina modnih čevljev in usnjatih izdelkov:

== Listnice - Damske torbice ==

Potovalni usnjati predmeti i. dr.

Samoprodaja in zaloga izdelkov tovarne „PETOVIA“, d. d.

Jadranska banka BEOGRAD

Dionička glav. ... Din 60,000.000

Rezerva Din 30,000.000

Podružnice:

Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb,

Amerikanski odio.

Naslov za brzojavke: Jadranska

Afilirani zavodi:

Jadranska banka: Trst, Opatija, Wien, Zadar; *Frank Sakser State Bank,* Cortland Street 82, New-York City, *Banco Yugoslavo de Chile,* Valparaiso, Antofogasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Najfinejša svetlobna telesa

za stanovanja, vile, banke, bare, kine itd. kakor:

lestence, namizne, stoječe svetiljke itd. itd.

v vsakem poljubnem slogu, tudi po doposlanih načrtih, izdeluje v kovini, lesu, svili, steklu itd. edina jugoslovenska

Svetlobna industrija „VESTA“.

Naročila samo na atelje „VESTA“, Ljubljana, Kolodvorska ul. 8/I.

SPORED.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Torek,	30. oktobra	Zaprto	
Sreda,	31. "	Gospa z morja ; gostuje go- spa Marija Vera	Red A
Četrtek,	1. novembra	Smrt majke Jugovića	Izven
Petek,	2. "	Judit ; gostuje ga Marija Vera	Red E
Sobota,	3. "	Danes bomo tiči	Izven
Nedelja,	4. "	ob 3. uri popoldne Povodnji mož , mladinska igra, igrajo otroci mestnega liceja.	
Nedelja,	4. "	ob 8. uri zvečer Gospa z morja	Izven
Ponedeljek,	5. "	Azazel	Red F

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Torek,	30. oktobra	Sevilski brivec ; gostujeta ga Wesel-Polla in baritonist g. Boris Popov	Red C
Sreda,	31. "	Psoglavci	Red D
Četrtek,	1. novembra	Rigoletto ; gostuje ga Wesel- Polla	Izven
Petek,	2. "	Evgenij Ognjegin	Red A
Sobota,	3. "	Sevilski brivec ; gostuje ga Wesel-Polla	Red F
Nedelja,	4. "	Psoglavci	Izven
Ponedeljek,	5. "	Zaprto	

Uprava si pridržuje pravico spremembe sporeda in zasedbe.

Priporoča se
stara, solidna
tvrdba

J. Maček

največja zaloga
oblek na
Aleksandrovi cesti
samo št. 12

Gostuje ga Marija Vera iz Beograda.

Gospa z morja.

Igra v petih dejanjih. Spisal Henrik Ibsen. Prevel Voj. Mole.

Režiser: O. ŠEST.

Doktor Wangel, okrožni zdravnik	g. Peček
Gospa Elida Wangel, njegova druga žena	ga Marija Vera k. g.
Boleta, } njegovi hčeri iz prvega zakona {	gna M. Danilova
Hilda, }	ga V. Juvanova
Profesor Arnholm.	g. Kralj
Lyngstrand	g. Drenovec
Ballested	g. Danilo
Tujec	g. Terčič

Dejanje se vrši poleti v majhnem fjordskem mestecu na severnem Norveškem.

Priporoča se moderna moška konfekcija
v novih prostorih

JOS. ROJINA, Aleksandrova c. 3

Zavarovalnica in
pozavaroval-
nica

GENERALNO ZASTOPSTVO

TRIGLAV

LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA 17/1

ima s

6,000.000 Din

največjo vplačano glavnico

med jugoslovanskimi zavarovalnicami.

Dohodki premij l. 1922 18,036.500 Din

Škode l. 1922 6,343.000 Din

Smrt majke Jugovića.

Dramska pjesma u tri pjevanja od Ive Vojnovića.

Režiser: ROGOZ.

Majka Jugovića	ga Rogozova
Prva snaha	gna M. Danilova
Druga snaha	gna Rakarjeva
Treća snaha	gna Juvanova
Četvrta snaha	gna Ješkova
Peta snaha	gna Kovačičeva
Šesta snaha	gna Gorjupova
Sedma snaha	gna Artlova
Osma snaha	ga Medvedova
Deveta snaha Angjelija	ga Šarićeva
Kosovka djevojka	ga Danilova-Balatkova
Jedna baka	ga Juvanova
Damjan Jugović	g. Rogoz
Slijepac guslar	g. Skrbinšek
Bakin unučić	g. Tavčar
Jedan čobanin	gna Gorjupova
1. glasnik	g. Drenovec
2. glasnik	g. Peček
I. } Turčin {	g. Sancin
II. }	g. Cesar
III. }	g. Smerkolj

Djeca Jugovići, kopljanici turski, hrišćanski zarobljenici, hrišćanski kopljanici, starci, žene, djeca, ranjenici, narod itd. itd.

Glas zarobljenika turskog.

Glas zvijezda-krijesnica.

Glas noćnog vjetra.

Prva su dva pjevanja na čardaku Jug Bogdanove kule, a treće na Kosovu. Doba: O Vidovdanu god. 1389.

Gostovanje ge. Marije Vere iz Beograda.

JUDIT.Tragedija v petih dejanjih. Spisal Fr. Hebbel, poslovenil
Fr. Albrecht.

Režiser : FR. LIPAH.

Holofernes		g. Skrbinšek
Prvi stotnik } Holofernov {		g. Cesar
Drugi „ } Holofernov {		g. Bertok
Asirski duhovnik		g. Drenovec
Trabant		g. Terčič
Libijski } poslanec {		g. Smerkolj
Mezopotamski } poslanec {		g. Kumar
Sel		g. Sancin
Vojak		g. Medven
Judit		ga Marija Vera k. g.
Mira, Juditina služabnica		ga Medvedova
Efraim		g. Kralj
Asad in njegov brat		g. Gregorin
Daniel, nem in slep, bogunavdahnjen		g. Lipah
Samaja, Asadov prijatelj		g. Terčič
Jozua		g. Plut
Delija, žena Samaje		gna Rakarjeva
Ahior, moabitski stotnik		g. Peček
Samuel, prastar ded		g. Danilo
Njegov vnuk		g. Jan
Betulijski duhovniki {		g. Markič
		g. Kumar
		g. Jerman

Ljudstvo in vojaki.

Dejanje se vrši v taborišču Holofernovem, v Juditini sobi in
v Betuliji.

Danes bomo tiči.

Veseloigra v štirih dejanjih (osmih slikah). Spisal J. Nestroy.

Poslovenil * * *

Režiser: O. ŠEST.

Plavec, trgovec v malem mestu	g. Lipah	
Minka, njegova sestranka in varovanka . . .	gna Gorjupova	
Bobek, trgovski pomočnik	} pri Plavcu {	
Matiček, vajenec		. . . g. Rogoz
Zmikavec, hlapec		. . . g. Plut
Jera, hišna		. . . g. Sancin
Melhijor, hlapec brez službe	gna Rakarjeva	
Drugovič	g. Kralj	
Poskočil, krojaški mojster	g. Drenovec	
Globočnikova, trgovka z modnim blagom .	g. Skrbinšek	
Jelovškova, vdova	ga P. Juvanova	
Cvetkova, Plavčeva svakinja	ga Wintrova	
Komar	ga Medvedova	
Tina, izdelovalka lišpa	g. Jan	
Liza, služkinja pri gospodični Cvetkovi . .	gna V. Juvanova	
Hišnik	gna Ješkova	
Kočijaž	g. Kumar	
Stražnik	g. Jerman	
Grabež, potepuh	g. Cesar	
Prvi natakak	g. Terčič	
Drugi natakak	g. Medven	
	g. Smerkolj	

Dejanje se vrši pri Plavcu, v malem mestu, potem v bližnji stolici in na koncu spet pri Plavcu.

Po četrti sliki daljši odmor.

IGN. ŽARGI
„Pri nizki ceni“

Modna trgovina
Sv. Petra cesta št. 3

AZAZEL.

Žalna igra v štirih dejanjih. Spisal Ivan Pregelj.

Režiser: M. SKRBINŠEK.

Juda Simonov iz Keriota	g. Skrbinšek
Mirjam iz Magdale	ga Šaričeva
Suzana, njena hišna in prijateljica	ga Medvedova
Lia, njena strežnica	gna Juvanova ml.
Joana, vdova Kuzova	gna Rakarjeva
Natanael, Tolomajev iz Kane	g. Cesar
Joanan Cebedejev iz Betzajde	g. Drenovec
Simon, kefa Jonov iz Betzajde	g. Danilo
Levi Alfejev iz Kapernavma	g. Lipah
Joel, hasan jeruzalemski	g. Kralj
Osim, mlad žid, Liin ljubi	g. Sancin
Glas Ješue iz Nazare	* * *
Prvi molilec	g. Terčič
Drugi molilec	g. Drenovec
Tretji molilec	g. Cesar
Prvi romar	g. Plut
Drugi romar	g. Gregorin
Tretji romar	g. Jan
Četrty romar	g. Medven
Ženska	gna M. Danilova
Slepec	g. Peček
Prvi ribič	g. Sancin
Drugi ribič	g. Smerkolj

Deček, romarji, berači.

Dejanje se vrši v dneh učenja in trpljenja Jezusovega med prvo in zadnjo Veliko nočjo v Magdali, Kapernavmu, na vztočnem bregu Tiberijskega morja in ob Oljski gori na Markovi pristavi.

Gostujeta ga Wesel-Polla in baritonist g. Boris Popov.

SEVILSKI BRIVEC.Opera-buffo v dveh dejanjih. Besedilo spisal Cesare Sterbini.
Vglasbil G. Rossini.

Dirigent: A. NEFFAT. Režiser: VASILIJ SEVASTJANOV.

Grof Almaviva	g. Kovač
Bartolo, doktor medicine in varuh	
Rosine	g. Zupan
Rosina	ga Wesel-Polla k. gost
Figaro, brivec	g. Popov k. g.
Basilio, učitelj glasbe	g. Betetto
Fiorello, služabnik grofa Almavive	g. Pugelj
Berta, služabnica Bartola	ga Smolenska
I. sluga Bartola	g. Banovec
II. " "	g. Pugelj

Notar, častnik, vojaki in muzikantje.

Dejanje se vrši v Sevili v 17. stoletju. — Prva vprizoritev v Rimu v „Teatro Argentina“ 5. februarja 1816.

Nove dekoracije naslikal g. Skružny.

V s e b i n a: Dr. Bartolo, postarn, ohol, nezaupen, lakomen mož, ima mlado, lepo in bogato varovanko, Rozino; v to je zaljubljen in jo hoče za ženo. Strogo jo čuva. V petju jo poučuje Basilio, intriganten in podkupljiv človek, pristaš Bartolov. Dekličino ljubezen pa ima mladi, lepi in bogati grof Almaviva, ki ji priredi kot Lindoro podoknico. Da pospeši zблиžanje z izvoljenko, se posluži Figara, spretnega, podjetnega, premetenega in predrznega brivca. Ta mu svetuje, naj se obleče kot častnik in gre v Bartolovo hišo, kakor da išče vojaške nastanitve, ter naj dela, da je pijan. — Figaro gre pa tudi k Rozini in ji pove, da jo ljubi Lindoro. Deklica je vsa srečna v svoji ljubezni in piše pisemce dragemu. Almaviva pa izvrši, kar mu je svetoval Figaro in provzroči v Figarovi hiši veliko zmedo. S tem konča prvi akt.

V drugem aktu nastopi Almaviva kot glasbenik Don Alonzo, ki pravi, da je Basilijev učenec in za ta dan njegov namestnik, ker je Basilio bolan; poučeval bo danes Rozino. — Za njim pride Figaro in izvabi Bartola iz sobe s pobijanem posode. Ta hip porabita Lindoro in Rozina, da si prisežeta ljubezen in zvestobo. Sedaj pa se pojavi Basilio, in zmeda postane večja. Almaviva ga podkupi z možno zlata, da se vda trditvi, da je bolan, in tako ga spravijo iz hiše. Medtem, ko Figaro brije Bartola, pove Lindoro Rozini, da pride ponjo o polnoči. A Bartolo vjame nekaj zadnjih besedi in gre s palico nad tekmeča; ta pa pobegne s Figarom iz hiše. Tedaj nastopi Basilio in pove Bartolu, da je bil dozdevni Don Alonzo grof Almaviva sam. — Bartolo dokazuje Rozini, da jo je Lindoro izdal in da jo namerava oddati Almavivi. Meneč, da je izdana, sprejme Rozina Bartolovo roko in hoče skleniti zakon takoj. — Bartolo pošlje Basilija po notarja, da napiše pogodbo, sam pa gre po stražo, da bi onemogočil ponočni poset. — Almaviva in Figaro pa udreta skozi balkonska vrata, kamor sta prišla po lestvici, in pojasnita Rozini, da je Lindoro grof Almaviva, ki jo popelje k altarju kot grofico. Prav tedaj pa prideta Basilio in notar; ta napiše pogodbo, navzoči jo podpišejo in tudi Basilio, podkupljen od grofa, se ne brani biti za pričo. Ko dospě Bartolo s stražo, je pogodba sklenjena in Rozina zaročena z grofom.

PSOGLAVCI.

Opera v treh dejanjih (šestih slikah). Besedilo napisal po romanu Jiraskovem Karel Šipek. Vglasbil Karel Kovařovic.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: O. ŠEST.

Jan Sladký Kozina, kmet iz Ujezda		g. Šimenc
Hanči, njegova žena		ga Lewandovska
Stara Kozinova, njegova mati		ga Valouškova-Borova k. g.
Krištof Hruby, rihtar iz	kmetje iz hodskih vasi	g. Bogojevič g. Perko g. Zupan g. Mohorič g. Finko g. Lumbar g. Rus g. Šubelj ga Matačičeva
Draženova, njegov stric		
Jurij Syka, rihtar iz Ujezda		
Matevž Přibek, kmet iz		
Ujezda		
Adam Ecl, imenovan Šalji-		
vec, iz Klenč		
Jakob Brychta, rihtar iz		
Postřekova		
Jurij Peč, rihtar iz Hodova		
Nemec, rihtar iz Klenč		g. Rus
Jiskra Rehuřek, godec		g. Šubelj
Dorla, njegova žena		ga Matačičeva
Maksimilijan Laminger z Albenreuta, imenovan med Psoglavci Lomikar, poglavar plzenskega okraja, gospodar hodske zemlje		g. Cvejič
Katarina, rojena Lobkovic, njegova soproga		gna Sfiligojeva
Vaclav grof Sternberg, predsednik prizivnega sodišča		g. Zathay
Koš, Lamingerjev valpet		g. Pugelj
Sodni sluga		g. Debevec
Ječar		g. Habič
Ženski glas za odrom		gna Kocuvan

Kozinova otroka. Hodi, vojaki, plemiči, sodniki, pisarji, Lamingerjevi gosti.

Dejanje se vrši 1695, do zadnje slike je minulo eno leto.

Prvo in drugo dejanje in poslednja slika se vrše na Hodskem, prva slika tretjega dejanja v Pragi, druga v Plznu.

Nove dekoracije naslikal g. V. Skružny.

Kostumi: Gledališka krojačnica pod vodstvom ge Waldsteinove.

Gostuje ga Wesel-Polla iz Zagreba.

RIGOLETTO.

Opera v treh dejanjih. Besedilo po Viktorja Hugoja drami „Le roi s'amuse“. Napisal F. M. Piave, poslovenil A. Funtek.
Vglasbil Giuseppe Verdi.

Dirigent: A. NEFFAT.

Režiser: VASILIJ SEVASTJANOV.

Vojvoda Mantovski		g. Kovač
Rigoletto, njegov dvorni šaljivec		g. Levar
Gilda, hči Rigolettova		ga Wesel-Polla k. g.
Giovana		ga Smolenskaja
Sparafucile, bandit		g. Betetto
Magdalena, njegova sestra		gna Sfiligojeva
Monterone		g. Pugelj
Borsa,)	} dvorniki {	g. Mohorič
Marulo,)		g. Debevec
Ceprano,)		g. Perko
Grofica Ceprano		ga Asejeva
Paž		gna Jeromova
Stražnik		g. Pip

Dvorne dame in kavalirji.

Godi se v Mantovi in okolici v 16. stoletju.

HED. ŠARC

Ljubljana, Šelenburgova ulica 5.

Perilo, opreme za neveste, platno,
prti in brisalke, žepne rute, švi-
carske vezenine, perje in puh.

Pralnica in likalnica.

Evgenij Onjegin.

Lirična opera v treh dejanjih in v 7 slikah. Po besedilu Puškina
vglasbil Iljič Čajkovski.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser: V. SEVASTJANOV.

Larina, posestnica	ga Smolenskaja
Tatjana, } njeni hčerki {	gna Zikova
Olga, }	gna Sfiligojeva
Filipjevna	gna Ropasova
Evgenij Onjegin	g. Dr. Rigo
Lenski	g. Burja
Knez Gremin	g. Betetto – Zathej – Zupan
Stotnik	g. Perko
Zarecki	g. Šubelj
Triquet, Francoz	g. Mohorič
Gillot, dvorjanik	g. Drenovec

Kmetje, plesni gostje, posetniki, oficirji.

Dejanje se godi deloma na posestvu na deželi in deloma v
Petrogradu.

Čas: Drugo desetletje tega stoletja.

GRIČAR & MEJAČ

ZALOGA OBLEK
ZA DAME,
GOSPODE IN OTROKE

LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA ULICA 3

VOGAL
KNAFLJEVE ULICE

Umetniške razglednice
vedno nove, in fini pismeni papir v kasetah

Papirna trgovina IVAN GAJŠEK
Sv. Petra cesta šte. 2 LJUBLJANA Sv. Petra cesta šte. 2

K uprizoritvi Verdijeve „AÏDE“

(Dalje.)

Divni duet med Amonasrom in Aïdo spada med najlepše točke opere. Amonasro pride in v nekaj taktih pove Aïdi vse, kar je treba, niti besedice preveč ali premalo, nobenih orkestralnih prekinitvev ni — z eno besedo načrt — conciso.

Sledi znani spev „Videla boš spet gozdove vonjave“, v katerem se zopet javlja stari, topli mojster Verdi. Zanimiv je orkestralni part, spremlja nepretrgoma s šestnajstinkami. Po „più animato“ je dialog med očetom in hčerko, kateri počasi prehaja do groznega izbruha razjarjenega očeta. To je ena najmočnejših strani vse te genialne partiture.

Na to je Aïdina melodija „milost“, ki raste do najvišje note, za njo krasna očetova fraza „Ti nam pogubljaš dom“, enharmonična modulacija. Poznejši tremolo na „h“, štiri progresivne fraze vodijo k silnemu kriku Aïde, katero je oče vrgel na zemljo. Prihajamo k najlepšemu delu partiture: divji etijopski kralj vrže hčer na tla, ona pa kleče moli s pretrganimi frazami, ki nam slikajo intimno borbo in obup nesrečne deklice. Violoncelli pojo melodijo trpljenja, a sinkopirani akcenti violin nam odkrivajo jok, ki narašča v silno bolešt. Ta prizor nam lahko služi za vzgled in to ne samo zaradi glasbene lepote in Verdijeve genialnosti, ki nam je tu prvovrstno naslikal intimno doživetje trpeče duše; v sredini tega stavka poje oče frazo (spremljevanje joka v orkestru) „Pomni, da narod . . .“, kar tvori moment, ki ga more dati samo genij; ni premišljen, ni iskan, ne, tu govori duša in tak govor duše more podati samo genij.

Sedaj pa se izpremeni fiziognomija glasbe; drugi zelo inspirirani in topli duet med Aïdo in Radamesom navaja k poletu ljubezni. Prvi del tega dueta je dialogiziran in lep. Perioda, ki se prične na besede „Razpaljen od strasti“ je invencija filozofične narave. V sledečem andantinu se Verdi vrača k restriktivni. V delicioznem „Tam med pagodi“ je kromatika v terciah in sekstah popolnoma nov efekt; najdemo ga takoj po štirih taktih. Aïda govori v polni ekstazi in v popolnoma naravnem entuziazmu, kakor vsaka ženska, ki pozablja v naročju ljubimca na vse, kar se godi okrog nje. Na vso nesrečo je pozabila, postala je iskreno ljubeča preprosta žena. Tako se mora traktirati čista človeška ljubezen in to nam je Verdi glasbeno izvrstno podal. Glasbeno reprodukcijo tega čuvstva more podati samo ona melodija, ki prihaja iz srca, nič ne sme biti iskanega, nobenega filozofiranja, ne sme biti napisano z razumom, ne, absolutno se mora prepustiti vse srcu. Glasba, ki naj nam slika ljubezen, je glasba, o kateri se ne diskutira, je glasba, ki nadkriljuje vse glasbe. Mora priti iz srca, čutiti jo moraš, sam razum brez srca ne more vplivati tako kot čuvstvena glasba. Že Plutarh pravi: „Ljubezen je mati glasbe“ in de Musset: „Glasba je jezik, ki so ga iznašli geniji za

izražanje ljubezni“. Verdi je v notah opeval glasbo, popolnoma se je skladal z Lamartinejem, ki je rekel: „Glasba se pričinja tam, kjer se jenja beseda, zato ker glasba je literatura našega srca“.

Andantino se razvija, ljubimca mislita, da živita v popolnoma novem posebnem svetu; čutiš nadalje orientarno poezijo. Veliki mojster prehaja v višje sfere, ena fraza je lepša od druge in vse melodije prihajajo iz srca. Človek posluša, zapira oči in sanja pri tej krasni melodični glasbi . . . kaj bi še pisal o tem; opisovati ali kritikovati ono, kar prinaša veliki genij, to absolutno ne gre. Poslušalec naj sam posluša in uživa lepoto te glasbe, kakršno more spraviti na papir samo genij.

Izdajstvo, grozna vsebina te opere, ima velik efekt radi svoje enostavnosti; marsikdo bi mislil, da je treba grozoto tega delikta slikati v orkestru. Verdi pa je storil nasprotno; par enostavno govorjenih not in nato sledeči močni izraz trpljenja, ki muči Radamesa v zavesti, da je vendar storil delikt; slavna fraza, „Oh, čast sem upropastil“ bo ostala stvar najjačje potence.

* * *

V prvi sceni četrtega dejanja čujemo zelo inspirirani spev Amnerise, nato duet med njo in Radamesom z novimi idejami in lepimi frazami, ki so triumf melodije.

Sodna scena je orjaška muzikalna koncepcija. Težki mrki motiv duhovnikov v orkestru, žalostni spev Amnerise, spev Ramfisov za sceno, odgovori zbora, velike pavze med vprašanji in odgovori in molk po vsakem vprašanju delujejo jačje nego katerikoli drugi tragični efekt. Niti kak orkestralni ff ali ravnotak orkestralni stavek ne bi imel toliko učinka kot ta kratki molk. Spev jezne Amneris, ki prehaja v prošnjo, je ravnotako močan kot prejšnje scene groze.

Dejanje se konča z močno frazo prekletstva nad neizprosni svečenikom.

*

Zadnja scena je duet med Aïdo in Radamesom. V tej sliki napisane note so solze. Fraze „Umreti prelepa, čista!“ (Morir si pura e bella) in „Oj zbogom, zemlja!“ (O terra addio), lahki tremoli godal, spev duhovnikov, zadnji vzdih dveh ljubečih, vse to mora napraviti silen vtis; glasba govori o smrti — tako kot govori o ljubezni, s katero se prične to veliko delo — sladko in nežno — tako kot sta bila ljubimca nežna. Najdeta se dve tužni duši, ki umirata samo radi velike ljubezni, in čutiti moraš, kako nežno dejanje ugaša. Po silnih prizorih moči in ljubezni, po potencah in efektih prihaja mir in v velikem decrescendu se ponavljajoča ljubezenska fraza v največjem p p p., čuješ še kot dih Amnerisin glas „pokoje, pokoj“, še enkrat mrmrajoči „brezkončni Phtà“ in opera se končava mirno kot se konča mirno življenje dveh ljubečih.

* * *

V tej najsijajnejši dobi svoje umetnosti kaže Verdi popolnoma novo obliko. Orkester opušča sistem samo ritmičnega spremljevanja in postaja važen v isti liniji kot vokalni part in slika popolno ekspresijo.

Kot glavni primer imamo zadnji del scéne med Amonasrom in Aïdo v krasnem tretjem dejanju.

Pri Aïdi ima Verdi tri vodilne motive:

Prvi simbolizuje vzvišeno ljubezen in se pojavi takoj v začetku preludija.

Drugi je oni o slutnji Amnerisini in tretji je težki, zamolkli motiv svečnikov.

Ti trije motivi so prave téme v zmislu Wagnerjeve teorije, so v Aïdi fundamentalne duše cele drame; slede kakor sence oseb na sceni, jim ustvarjajo duševno atmosfero in karakteristiko, toda nikdar ne postajajo same osebe.

Zelo uspela je scena, kjer narod in kralj zahtevata vojno. Verdi ima že v prejšnji operi „La bataglia di Legnano“ sličen prizor, ki mu pa ni tako uspel kot ta. Klic vojne ima veliko moči, enostavno efektno instrumentacijo, ki prehaja v rastočem f do silnega izraza.

Vprašati moramo, kje je v Aïdi, ki je napisana tik za Don Carlosom, meyerbeerizem? Nikjer! V tej operi veličine stila in sonornosti ni nič drugega kot on sam – Verdi.

Še druga čuvstva nam izraža glasba, ki spremlja Aïdo: izraz najplemenitejše estetike. Ona večna nostalgija, ki vibrira v vsaki Aïdini frazi in ki jo napravlja za otroka sanj. In če se vprašamo, kaj je v Aïdi afriškega, čisto egipčanskega, antičnega? Prav ničesar. Stare egipčanske melodije nimajo nič skupnega z melodijami Aïde.

Pač pa čutiš povsod nekaj tujega, nenavadnega, pravo eksotičnost. Ni prepisanih melodij, pač pa sama umetnost. Nič arheološkega, pač pa nekaj arhaičnega. Odločno pa se opaža, da prevladuje pri Verdiju od prvega dela do zadnjega globoka religioznost. Istotako oživlja tudi Aïdo tu in tam to religiozno čuvstvo. Invokacija Aïdina „Nume milost“, zbor v svetišču, molitve v tretjem aktu, sveti plesi v svetišču, invokacija božanstva pred sodbo v podzemlju in končno smrtni obred nad grobom živega pokopanega – vse to je prežeto z velikim duhom religiozne pesmi. (Konec prihodnjic.)

OSIP ŠEST:

In kamor se oko ozre.

(Dalje.)

Že ob zori se vračam na Dunaj. Ulice prazne. Grem po Gürtlu. Po klopeh brezdomci. Na eni parček v grešni ljubezni. Iz pritličnega okna gleda zaspana cipca. In miga . . . Ko grem mimo, mi pokaže jezik. Serbus! . . . Dà, dà, taka reč se zgodi, če gre človek zjutraj domov . . . Iz Badna. Po Gürtlu. . . Serbus! . . .

Popoldne postopam. Gledam, če se je kaj spremenilo, če je sploh vse v redu, in kako se sučejo zadeve . . . Pa pridem v Prater. Na mesto davnih spominov. Tam se pozna, da se je na svetu nekaj zgodilo. Spozna se to na tem, da tisti potujoči narodič ni znal hiteti s cenami navzgor. V Pratru je vzdih po starih, dobrih časih. Ko je regiral še krajcer in groš. Tam je pogorišče. Stoji še Watschmann in za dve-

sto kron ga lahko obdelujete. Tudi jaz grem tja in s suverenskim preziranjem zapravim tisočak. Tiiisoooočakkk! Pet klofut! Tisočak. Človek nikoli ne ve, za kaj je vaja dobra Ko sem že v elementu, stopam naprej „zur Wunderdame“. Za take reči sem bil vedno vnet, kar pa se čudovitosti tiče, še posebno In nisem bil razočaran, za dva tisočaka (tri dinarje) vidite damo, ki je tetovirana po vsem telesu. Po vsem! Tam so vojne na hrbtu, tam, kjer se po navadi sedi, portreti, zoologija, mitologija, genealogija. Je pa na tej dami prostorček, čisto gotovo mesto – za to je treba – plačati poseben honorar, posebno vstopnico – in tam so baje zadeve izredne zanimivosti Kdor ne veruje – prosim – naj gre pogledat

Prater Košček Dunaja, ki je bil in ki ni več Cene so ostale nizke Čas je šel mimo Pratra Ni tam več čeških kuharic, ni tam več madžarskih korporalov Dvorana „pri Svobodi“, bajoneti in ljubezen – vse to je danes že odstavek, ki spada v zgodovino.

Danes je na Dunaju težko srečati Slovence. Kdor ga hoče srečati, na vsak način, naj gre v Rotovško klet Tam ga sreča in najde gotovo. Pri vinu V prijetni družbi „Al' ni to fajn, da nas noben ne pozna“, pravi on. „Ah fajn, Korel“, pravi ona

Sedita zraven, jaz s hrbtom proti njim. Ona okrogla, brhka in jo poznam z ljubljanskih ulic. „Ampak al' bojo v hotel' verjel', de sva mož in žena“

O, ljubljani Krakov, o, ljubi glasovi iz bele, beeeleeee Ljubljane Gradaščica, reka – kaj reka, veletok spoznanja, dogodek! „Ti le pust, jez že tku naredim, da bo vse voreng“.

Ich weiss auf der Wieden ein kleines Hotel
In einem verschwiegenen Gässchen
Die Nacht ist so kurz und der Tag kommt so schnell,
Komm mit mir, du kleines Komtesschen.

Ej, Komtesschen, ti, Štefka iz Ljubljane, ne skrbi, vse bo v redu Jaz plačam in vstanem in želim ljubkemu parčku „Lahko noč“. Želim jo glasno in po slovenski Ne boj se, Štefka, če se srečava, ni treba zardeti

Kaj še, če hočete imeti doživetje, pojdite v banke. Stopite v električno (spominjam se te, gospa z jantarovimi uhani in otožnimi očmi), stopite v avto, v kavarno, pojdite v gledališče (škratelj, ki si mi stopil trikrat na nogo, pozdravljen!), povsod so nepopisane stranice, belega, lepega papirja Ecco. Prego, signori

Praga, ej, pozdravljena

Če pridem v Prago, me objame takoj občutek prijetnosti, miru, kot da ležem v mehko, mehko pernico, vso udobno, toplo, dobro Jaz ne vem, zakaj imenujejo Prago – zlato Morda zato, ker so Hradčani vsi v zlatu, če tone solnce, morda zato, ker so bili kralji Češke bogati – a morda zato, ker je tam to, kar imenujem mehko in prijetno Dragoceno Nikjer doslej – niti v Moskvi nisem občutil tega Praha zlata Praha Seveda, če govorim

„zlata Praga“, zveni to iz mojih ust kot velika ironija. Kajti v Pragi moje finance omagajo . . . in zlata Praga je za mene bankerot, ruin . . . Kajti jaz računam. In izračunam silne vsote dinarja pri transakcijah na češko krono . . . In to je presneta reč . . . Blagostanje . . . Če pridete v to deželo, vidite blagostanje . . . Ne pomaga nič . . . V češki kroni vidim delavnost, marljivost, pridnost, sposobnost in kar hočete lastnosti v tem žanru. Jaz nisem kriv, če ne morem spremeniti dinarje al pari. Ampak meni bi se lahko napravila izjema, Meni . . . Potem bi šlo . . . Potem bi bila Praga — zlata . . .

Blagostanje vsakega naroda se prav gotovo vidi na tem, kako gledališče ima. Koliko sredstev troši na opremo. In v Pragi veje iz odrov Narodnega in Vinohradškega divadla blagostanje. Žida, baržun, kovine tam, kjer je potreba seveda.

Hilar suče v Narodnem divadlu kolo. Z uspehom, velikim znanjem in razumevanjem. Reperoar pester: od Shakespearja do Capka. Jaz vidim samo prvi del „Fausta“. V režiji Vojte Novaka z našim znancem Deylom v vlogi Fausta, s Hurtom — Mefistom in Vrchlicko kot Marjetko. In Hübnerova — Marta. Nepozabna. Jaz ne vem, a zdi se mi, da način igranja ni v skladu z lepo mišljeno režijo in scensko razporedbo. Morda pa je bilo krivo tudi to, da so bile počitnice pred vrati . . . Potem še Vobornikov „Jeromin Pražki“. Noviteta (napisana že leta 1916 kot drugi del trilogije), pripravljena k Husovi proslavi. Ko bi bila ta historična zadeva napisana pred tridesetimi, dvajsetimi leti, bi jo češko gledališče ohranilo v svojem repertoarju. Tako pa ji manjka patine . . . Režiser zopet V. Novak. In Deyl kot Jeronim. Mnogo truda, mnogo lepega, pozitivnega — pa se ni izplačalo — vsaj popolnoma ne. Čudoviti ensembli v zadnji sliki — duh časa, prekrasno pogojen . . . Pa vendar . . . Samo ena lučka sveti iz tega večera . . . Wiesner. Děkujji, pane Wiesner . . .

Še Geraldijevo komedijo „Milováni“ (Aimer) igra ob zaključku „Divadlo“ v Stavovskem gledališču. Ah, Stavovsko . . . Še vedno diši tam po plinu, in v pavzah se mi zdi, da vidim po ložah stare, stare Pražane . . . Prijetno gledališče . . . In „Aimer“ bi se ne smelo igrati v njem . . . Tri dejanja, tri osebe, afera med njimi enostavna, življenska . . . Igrana je komedija prijeto, lahko, opremljena je igra sijajno (bolj kot zasluži) in obleke gospe Kronbauerove čudovite. Res, tiste iz prvega dejanja, ne pozabim zlepa. (Dalje prihodnjič.)

V. BEŠTER ATELJE „**HELIOS**“
Oglejte si slike, Aleksandrova cesta 5

RAZNO.

G. Tošo Stojković, član osješkega gledališča, praznuje dne 5. novembra 30letnico svojega umetniškega delovanja. Za jubilejno predstavo si je izbral Nušičev «Svet».

Amfiteater v Pompejih je leta 79. po Kr. zasula lava iz Vezuva, in sicer ravno med predstavo. Ko so leta 1862. v Pompejih otvorili mestno gledališče, je gledališki ravnatelj Antonio Langini vabil občinstvo s temile besedami: «V nedeljo se zopet otvori z «Regimentovo hčerko» v Pompejih mestno gledališče, ki je pod ravnateljstvom gospoda Kvintija Martija zadnjikrat igralo «Trojanke», Senekovo žaloiqro, in je bilo nato 1800 let zaprto. Zato prosim visoko plemstvo in častito občinstvo, da me počaste s prav tako polnoštevilnim obiskom kot mojega prednika, kajti jaz se bom z vsemi močmi potrudil, da ne bom zaostajal za njegovim repertoarom.»

L. Duse, oče slavne Eleonore Duse, je bil vodja potujoče igralske družine. V tistih časih so bile igralske družine zaradi nekaterih manjvrednih kolegov na slabem glasu. Kadar so se bližali kakemu kraju, so prebivalci vsevprek vpili: «Poberite perilo, ki se suši, — igralci prihajajo!» Duse je prispel v neko mesto, katero pa kljub veliki reklami ni imelo pravega zmisla za njegovo umetnost. Samo nekaj mladine in dijaštva je bilo na galeriji. Užaljeni Duse stopi pred rampo in nagovori prazni parter: «Slavno občinstvo! Prišel sem v vaše pesniško mesto, ker sem bil mnenja, da vas naravnost žeja po čisti umetnosti. Toda z bridkostjo opažam tu marsikoga, ki ga nocoj ni tukaj. To je nezaslišano! Toda vi, ki vas danes pogrešam v Talijinem hramu, povejte mi, od česa pa naj živi stari Duse in njegova umetniška družina? Moj prvi ljubimec je neobhodno potreben nove obleke, prva heroina praznuje danes poroko, naivka pa je porodila že drugega krepkega fantka, jutri bo krst — in vse to stane. Prosim vas, pojdite in povejte samo to vsem tistim, ki jih danes tudi ni tukaj!» Naslednje večere je bilo gledališče polno.

Salon za dame in gospode

EMIL NAVINŠEK

šef vlasuljar slov. opere in drame v Ljubljani

Izposojevalnica gledaliških lasulj in potrebščin

Zahtevajte povsod našo domačo

KOLINSKO CIKORIJO

izvrsten pridatek za kavo

Dobrovoljačka banka, d. d. v Zagrebu

podružnica **LJUBLJANA**

Telef. inter. št. 5 in 720

Dunajska cesta št. 31

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje

Pisarniške potrebščine ovojni, pisalni in
pisarniški papir
in trgovske knjige priporoča papirnica
IVAN BONAČ v Ljubljani, Šelenburgova ul.

Kavarna, slaščičarna in pekarna
JAKOB ZALAZNIK
Ljubljana, Stari trg št. 21

TRGOVSKA BANKA, D. D.
LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA UL. 1
IZVRŠUJE VSE BANČNE TRANSAKCIJE NAJKULANTNEJE

„Orient“, družba z o. z., Ljubljana
Tovarna oljnatih barv, steklarskega kleja, lakov in
firneža – Zaloga pleskarskih in slikarskih potrebščin

SREČKO POVŠE
uglaševalec klavirjev v operi in pri privatnih strankah
Ljubljana, Tržaška cesta 43

Modna krojačnica za gospode in dame
J. Sušnik, Ljubljana, Sv. Petra cesta 16

„Adrija“ mednarodna transportna in komisijaska družba z o. z.
Ljubljana, Dunajska cesta št. 31 – Maribor, Rakov, Jesenice
Naslov za brzojavke: „Adrijsped“ – Tokoči računi: Zadržne gospodarske
banka – Interurbanški telefon št. 791
Mednarodni transporti – Prevoz vaskovrstne robe – Vkladičanje robe
– Komisija – Carinsko posredništvo – Transportno osiguranje –
Zbirni promet na vse strani – Prekomorski transporti – Zastopništvo
in zveze v vseh večjih trgovskih centrih tuzemstva in inozemstv

Založna knjigarna
Ig. Kleinmayr & Fed. Bamberg družba
z o. z.
Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 16

CLAMOR

A SINKOVIC
NASI K SOSS
LJUBLJANA * MESTNI TRG * 19

MODNA * TRGOVINA *
ZA * DAME * IN * GOSPODE *

Urejuje Fran Lipah. — Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.

Cena 4 Din.